

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099 3, 8, 20, 21,
36, 54, 55, 56, 57 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 55¹
STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO (TOLIAU – KĮ PAKEITIMO PROJEKTAS)
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 3, 8, 20, 21, 36, 54, 55, 56, 57 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 55¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Konkurencijos įstatymo pakeitimo projektas) parengtas siekiant:

- patikslinti Konkurencijos tarybos pirmininko funkcijas, suteikiant jam teisę spręsti su juo pačiu susijusius einamuosius vidaus administravimo klausimus, išskyrus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje nustatytus klausimus: dėl visų rūšių priemonių, išmokų skyrimo, kitų pagal esmę panašių mokėjimų atlikimo. Atkreipiame dėmesį į tai, kad šiuo metu galiojančiame Konkurencijos įstatymo 19 straipsnio 1 ir 7 dalyse įtvirtintose nuostatose numatyta, kad Konkurencijos tarybą sudaro pirmininkas ir keturi nariai, kurie nutarimus priima balsų dauguma, balsuoja nepriklausomai ir savarankiškai. Tik tuo atveju, kaip numatyta įstatymuose (būtent viešųjų privačiųjų interesų derinimo atvejais) pirmininkas turėtų nusišalinti nuo tam tikrų klausimų sprendimo (ir ne tik Konkurencijos tarybos vidaus administravimo klausimų). Tuomet Konkurencijos taryba ir sprendžia klausimus atitinkamai be pirmininko indėlio (balsavimo). Paminėtina, kad dalis Konkurencijos tarybos įgaliojimų gali būti perduodama Konkurencijos tarybos pirmininkui arba atskiriems nariams pagal veiklos sritis (Konkurencijos įstatymo 19 straipsnio 8 dalis). Atitinkamai Konkurencijos įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintos Konkurencijos tarybos pirmininko teisės ir pareigos, kurios, aiškumo tikslais, Projektu yra patikslintos. Kaip matyti iš Konkurencijos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatos (šiuo metu galiojančios, o Projektu keičiamos ir laikytinos 7 punktu), Konkurencijos pirmininkas atlieka kitas įstatymuose įstaigos vadovui nustatytas ir Konkurencijos tarybos pavestas funkcijas. Taigi, Konkurencijos tarybos pirmininkas, įstaigos vadovas, turi teisę spręsti visus Konkurencijos tarybos, kaip biudžetinės įstaigos, vidaus administravimo klausimus, išskyrus tai, kas aiškiai įvardinta įstatymais ar nėra pavesta jam vykdyti pačios Konkurencijos tarybos sprendimu. Konkurencijos tarybos pirmininkui taikomi vienodi ir lygūs viešųjų interesų viršenybės užtikrinimo būdai kaip ir kitų įstaigų vadovams, nenumatant jam jokių išimčių, kurios nenumatytos įstatymuose;

- reglamentuoti neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos valstybės ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos (toliau kartu – pagalbos) susigrąžinimą apimant visus galimus pagalbos šaltinius ir atvejus. Tais atvejais, kai pagalba yra nesuderinama su Europos Sąjungos vidaus rinka, ji turi būti išieškoma iš pagalbos gavėjo su palūkanomis¹. Neteisėta ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama pagalba gali būti išieškota nacionalinių teismų bei institucijų iniciatyva² ir turi būti išieškoma iš pagalbos gavėjo nedelsiant³, bet paprastai ne ilgiau nei per 4 mėnesius. Todėl šiuo metu susidaręs teisinis neapibrėžtumas galėtų lemti, kad Lietuva Respublikos pagalbos teikėjai nesugebėtų išieškoti neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos per nustatytą terminą, tokiu būdu pažeisdami Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus, dėl ko Lietuvos Respublikai galėtų būti pritaikytos SESV 260 straipsnyje nustatytos sankcijos⁴.

- nustatyti aiškų ir konkretų įstatyminių pavedimą (įgaliojimus), įtvirtinantį Konkurencijos tarybos kompetenciją tvarkyti asmens duomenis Konkurencijos taryboje Konkurencijos įstatyme ir

¹ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnis ir 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, 16 straipsnio 2 punktą.

² Komisijos komunikatas „Komisijos pranešimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos valstybės pagalbos susigrąžinimo“ (2019/C 247/01) ir Komisijos Komunikatas „Komisijos pranešimas apie nacionalinių teismų atliekamą valstybės pagalbos taisyklių vykdymo užtikrinimą“ (2021/C 305/01).

³ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnis ir 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, 16 straipsnio 3 punktą.

⁴ Reglamento (ES) 2015/1589 16 straipsnio 3 punktą ir Komisijos komunikato (2019/C 247/01) 72, 158 punktą.

kituose įstatymuose bei Europos Sąjungos reglamentuose nustatytų Konkurencijos tarybos funkcijų atlikimo ar Konkurencijos tarybos veiklos organizavimo ir administravimo tikslais. Taip būtų atliepta į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 22 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eI-5-502/2022 (toliau – LVAT sprendimas), kuriuo buvo panaikintas 2019 m. sausio 22 d. Konkurencijos tarybos nutarimas Nr. 1S- 4 (2019) „Dėl Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos konkurencijos taryboje taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės) ir konstatuota, kad, priimdama Taisyklės Konkurencijos taryba viršijo savo kompetenciją;

- papildyti nuostatomis, kurios užtikrintų, kad Konkurencijos taryba būtų informuojama ne tik apie atvejus, kai Lietuvos teismai taiko konkurencijos pažeidimų draudimus nustatančias SESV nuostatas, bet ir kai taikomas vien Konkurencijos įstatymas;

- įgyvendinti 2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas) 1 straipsnio 6 dalį (įgyvendinama 23 straipsnio 9 dalis, bet kadangi ji blanketinė norma, tai referuojama į 1 straipsnio 6 dalį), 23 straipsnio 8 dalį, 39 straipsnio 2 dalį;

- įgyvendinti 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipančių užsienio subsidijų 14 straipsnio 5-7 dalyse nurodytas su patikrinimais Sąjungoje susijusias funkcijas;

- įgyvendinti 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589 nustatančio išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisyklės (kodifikuota redakcija) 16 straipsnio 3 dalį;

- siekiant teisinio aiškumo, šiuo metu Konkurencijos įstatyme vartojamą sąvoką „ūkiniai metai“, pakeisti į „finansiniai metai“, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.52 straipsnyje.

KĮ pakeitimo projekto tikslas – sudaryti sąlygas veiksmingesniam konkurencijos ir valstybės pagalbos taisyklių taikymui Lietuvos Respublikoje.

2. Projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

KĮ pakeitimo projekto iniciatorės ir rengėjos – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija ir Konkurencijos taryba.

KĮ pakeitimo projekto nuostatos parengtos bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 4-1032 „Dėl Darbo grupės teisiniu reglamentavimui dėl neteisėtos ir (arba) nesuderinamos su vidaus rinka valstybės pagalbos susigrąžinimo parengti sudarymo“ sudarytos darbo grupės nariais.

3. Dabartinis įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reguliavimas

Šiuo metu Lietuvoje neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos susigrąžinimas reglamentuojamas per siaurai ir taikomas tik paramai, skirtai iš tam tikrų šaltinių, bet visa apimančios neteisėtos ir (arba) nesuderinamos su Europos Sąjungos vidaus rinka pagalbos susigrąžinimo sistemos nėra sukurta. Neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos, kuri suteikta iš Europos Sąjungos lėšų, susigrąžinimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimas Nr. 590 „Dėl Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 8 d. nutarimas Nr. 275 „Dėl Grąžintinių lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos žuvininkystės fondo priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 137 „Dėl Grąžintinių lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio fondų priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“. Iš nacionalinių lėšų suteiktos pagalbos susigrąžinimą reglamentuoja tik Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011 m. spalio 13 d. įsakymas Nr. 3D-750 „Dėl Grąžintinių lėšų, susidariusių įgyvendinant valstybės pagalbos žemės ūkiui, maisto ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai ir kitas iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamas

priemonės, administravimo taisyklių patvirtinimo“ – juo nustatyta tvarka taikoma tik Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos suteiktos neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos išieškojimui.

Šiuo metu Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 13 punktas nustato, kad Konkurencijos taryba atlieka kitas šiame ir kituose Konkurencijos tarybos veiklai taikomuose įstatymuose nustatytas funkcijas, o to paties straipsnio 2 dalies 3 punktas nustato, kad Konkurencijos taryba, atlikdama jai pavestas funkcijas, turi teisę pagal kompetenciją priimti teisės aktus.

Šiuo metu teismai turi išsiųsti Europos Komisijai ir Konkurencijos tarybai sprendimo, priimto byloje, kurioje buvo taikomas SESV 101 straipsnis⁵ ar 102 straipsnis⁶, nuorašą nedelsiant po tokio sprendimo paskelbimo.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

KĮ pakeitimo projektu siūlomais pakeitimais dėl pagalbos būtų nustatomos pagalbos teikėjams kylančios pareigos, kurios apimtų ir neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos išieškojimo inicijavimą. Atsižvelgiant į problemas, susijusias su pagalbos teisėtumo kontrole savivaldybėse, KĮ pakeitimo projektu numatoma visų pagalbos teikėjų pareiga pagalbos priemonės derinti su Konkurencijos taryba Vyriausybės nustatyta tvarka⁷, tokiu būdu mažinant neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos suteikimo tikimybę savivaldybių lygmenyje. Tuo tikslu apibrėžiama nauja sąvoka „Valstybės pagalbos arba nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos priemonė (toliau - pagalbos priemonė)“.

Jeigu pagalbos teikėjas nustato, kad teikiant pagalbą buvo pažeistos Europos Sąjungos pagalbos taisyklės, arba Europos Komisija pripažįsta pagalbos teikėjo suteiktą pagalbą neteisėta ir nesuderinama su Europos Sąjungos vidaus rinka, siūloma numatyti pareigą tokią pagalbą suteikusiam pagalbos teikėjui priimti sprendimą dėl neteisėtos pagalbos grąžinimo. Pagalbos gavėjui per nustatytą terminą negrąžinus lėšų, siūloma numatyti kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) priimtų sprendimą dėl priverstinio lėšų išieškojimo į valstybės biudžetą⁸. Skirtingai nuo kitoms į valstybės biudžetą išieškomoms skoloms taikomų terminų, tuo atveju, kai yra priimtas Europos Komisijos sprendimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos su Europos Sąjungos vidaus rinka pagalbos susigrąžinimo, jis turi būti įvykdytas per tame sprendime nustatytą terminą t. y. per 4 mėnesius. Kartu svarbu pabrėžti skirtumą tarp neteisėtos, su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos bei netinkamai taikomos pagalbos, nes KĮ pakeitimo projekto 9 straipsniu dėstomo Konkurencijos įstatymo naujo 55¹ straipsnio nuostatomis reglamentuojamas neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos grąžinimas. Pagalba yra laikoma netinkamai taikoma tais atvejais, kai pagalbos gavėjas ją panaudoja ne pagal paskirtį, o tuo tarpu neteisėta ar su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama pagalba yra tuomet, kai pagalbos teikėjas ją teikia pažeisdamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalyje nustatytą procedūrą (t. y., nesuderinęs pagalbos priemonės su Europos Komisija). Atsižvelgiant į tai, paaiškėjus, kad pagalbos priemonė yra

⁵ Europos Sąjungos lygmeniu nustato draudimą sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus.

⁶ Europos Sąjungos lygmeniu nustato draudimą piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 6 d. nutarimas Nr. 1136 „Dėl valstybės pagalbos priemonės ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos priemonės ekspertizės atlikimo, išvadų ir rekomendacijų teikimo, pranešimų apie valstybės pagalbą ir kitos informacijos, susijusios su valstybės pagalba, pateikimo Europos Komisijai taisyklių patvirtinimo“.

⁸ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja Valstybinė mokesčių inspekcija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai“, todėl tikslinga nustatyti, kad ir neteisėtos valstybės pagalbos išieškojimą į valstybės biudžetą vykdytų VMI. Tokiu atveju, nuo to momento, kai, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso 638 straipsnio 2 dalimi, neteisėtos pagalbos išieškojimo procesą pagal vykdomąjį dokumentą perima vykdyti Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, suteikta neteisėta pagalba tampa valstybės skola, kurios išieškojimui taikoma įprasta, kaip ir kitoms į valstybės biudžetą VMI išieškomoms skoloms, tvarka (įskaitant bankroto, restruktūrizavimo, senaties taikymo atvejus ir kt.).

neteisėta ar su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama, pagalbą gali tekti grąžinti iš didelio skaičiaus pagalbos gavėjų, kuriuos prieš tai dar reikėtų identifikuoti ir nustatyti jiems suteiktos pagalbos sumas. Vadovaujantis Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių reikalavimais, susigrąžinimo procesas turi būti trumpas ir veiksmingas. Dėl šios priežasties yra poreikis neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos grąžinimo procesą reglamentuoti įstatyme ir susigrąžinti ją į valstybės biudžetą, kad būtų visai susigrąžinamai pagalbai taikoma bendra tvarka, neatsirastų piktnaudžiavimo atvejų savivaldybių lygmenyje. Tuo tarpu netinkamo pagalbos taikymo atvejus, tikėtina, visų pirma nustatytų konkrečią pagalbos priemonę administruojantis subjektas (pavyzdžiui, atlikdamas patikrą), kuris galėtų ir priimti sprendimą dėl pagalbos grąžinimo iš netinkamai pagalbą panaudojusio subjekto. Todėl netinkamo pagalbos taikymo atvejams nėra tikslinga taikyti Konkurencijos įstatymo naujo 55¹ straipsnio nuostatų, kadangi tai tik prailgintų pagalbos sugrąžinimo laikotarpį bei padidintų administracinę naštą pagalbos teikėjams. KĮ pakeitimo projekto 9 straipsniu dėstomame Konkurencijos įstatymo naujame 55¹ straipsnyje reglamentuojamos pagalbos teikėjų pareigos, įskaitant ir pagalbos teikėjų bei VMI veiksmus, kurių turi būti imtasi, paaiškęs, kad buvo suteikta neteisėta ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama pagalba. Atitinkamai numatyti pagalbos teikėjų įpareigojimai būtų taikomi nuo įstatymo pakeitimo projekto įsigaliojimo datos.

Siekiant pradėti neteisėtai suteiktos valstybės pagalbos išieškojimo procesą, nebūtina perduoti VMI reikalavimo teisių, tačiau tokia nuostata tikslinga tuo atveju, kai pagalbos gavėjui yra iškelta nemokumo byla. Atitinkamai keičiamo įstatymo 55¹ straipsnio 4 dalyje įtvirtinama nuostata, kuria nustatoma, kad tik pagalbos gavėjui iškeltos nemokumo bylos atveju pagalbos teikėjas perleidžia VMI reikalavimo teises į pagalbos gavėjo grąžintiną sumą. Ši nuostata projekte pateikta todėl, kad Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo ir Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nuostatos numato, kad finansinius reikalavimus teikia, dalyvauja kreditorių susirinkimuose juridinio ar fizinio asmens kreditoriai. VMI yra valstybės biudžetinė įstaiga, veikianti teisės aktais suteiktų įgaliojimų ribose. Pagrindiniai mokesčių administratoriaus uždaviniai, funkcijos, teisės ir pareigos yra nustatyti Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme (toliau – MAĮ) ir detalizuojami VMI nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos finansų ministro 1997 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 110. Tačiau nei MAĮ, nei VMI nuostatai nenumato VMI teisės atstovauti juridinių asmenų nemokumo ar fizinių asmenų bankroto bylose pagalbos teikėjų, priėmusių sprendimus dėl neteisėtos pagalbos grąžinimo arba sprendimus dėl nesuderinamos pagalbos grąžinimo, reikalavimų.

Svarbu paminėti, kad Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. 4-1032 „Dėl Darbo grupės teisiniam reglamentavimui dėl neteisėtos ir (arba) nesuderinamos su vidaus rinka valstybės pagalbos susigrąžinimo parengti sudarymo“ buvo sukurta darbo grupė, sudaryta iš Ministerijos, Finansų ministerijos, Teisingumo ministerijos ir Konkurencijos tarybos atstovų (į darbo grupės posėdžius taip pat buvo kviečiami ir VMI atstovai). Minėta darbo grupė ir parengė Konkurencijos įstatymo 55 straipsnio pakeitimo ir Konkurencijos įstatymo naujo 55¹ straipsnio nuostatas, kurios buvo suderintos su VMI.

Neteisėtos ir nesuderinamos su Europos Sąjungos vidaus rinka pagalbos, kuri buvo suteikta iš Europos Sąjungos fondų paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, išieškojime VMI nedalyvautų, kadangi už tokios neteisėtos pagalbos išieškojimą yra atsakingos kitos institucijos, nurodytos atitinkamuose Vyriausybės nutarimuose⁹.

Siūlomais KĮ pakeitimo projekto pakeitimais dėl asmens duomenų, pirma, Konkurencijos įstatyme bus tiesiogiai (*expressis verbis*) įtvirtinta Konkurencijos tarybos kompetencija tvarkyti

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimas Nr. 590 „Dėl Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 8 d. nutarimas Nr. 275 „Dėl Grąžintinių lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos žuvininkystės fondo priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 13 d. nutarimas Nr. 137 „Dėl Grąžintinių lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio fondų priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“.

asmens duomenis Konkurencijos taryboje Konkurencijos įstatyme ir kituose įstatymuose bei Europos Sąjungos reglamentuose nustatytų Konkurencijos tarybos funkcijų atlikimo ar Konkurencijos tarybos veiklos organizavimo ir administravimo tikslais. Antra, šioje srityje bus įgyvendintas LVAT sprendimas, užtikrintas teisinis aiškumas ir saugumas duomenų subjektams ir kitiems asmenims dėl Konkurencijos taryboje tvarkomų asmens duomenų reglamentavimo teisinio pagrindo, Konkurencijos tarybos teisės tvarkyti asmens duomenis tikslų, Konkurencijos tarybos ir duomenų subjektų teisių bei pareigų apimtį ir jų įgyvendinimo.

Kai kuriais atvejais bendrosios kompetencijos teismai nagrinėdami ginčus dėl žalos atlyginimo už konkurencijos teisės pažeidimus ir kitus privačius ginčus netaiko SESV 101 ar 102 straipsnio, o taiko vien Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį¹⁰ arba 7 straipsnį¹¹ (kai ūkio subjektų elgesys negali paveikti Europos Sąjungos valstybių narių tarpusavio prekybos). Taip pat teismai gali bylose dėl žalos atlyginimo taikyti Konkurencijos įstatymo 4 straipsnį¹² ir 6 straipsnį¹³. Tais atvejais, kai taikomas vien Konkurencijos įstatymas, Konkurencijos taryba negauna iš teismų atitinkamų sprendimų ir dėl to gali laiku nesužinoti apie reikšmingus teismų išaiškinimus atitinkamose bylose, o tai gali neigiamai paveikti Konkurencijos tarybos vykdomą Konkurencijos įstatymo priežiūrą. Todėl būtina užtikrinti, kad Konkurencijos taryba būtų informuojama ne tik apie atvejus, kai Lietuvos teismai taiko konkurencijos pažeidimų draudimus nustatančias SESV nuostatas, bet ir kai taikomas vien Konkurencijos įstatymas¹⁴. Atitinkamai KĮ pakeitimo projektu pildomas Konkurencijos įstatymo 57 straipsnis nuostata, kad sprendimo (nutarties), priimto (priimtos) byloje, kurioje buvo taikomas Konkurencijos įstatymo 4, 5, 6 ar 7 straipsnis, nuorašas nedelsiant po tokio sprendimo (nutarties) paskelbimo būtų išsiunčiamas Konkurencijos tarybai. Ši projekto nuostata būtų pradedama taikyti įstatymo pakeitimo įsigaliojimo datą priimtų sprendimų (nutarčių) atžvilgiu.

KĮ pakeitimo projektu įgyvendinama Reglamento (ES) 2022/1925 1 straipsnio 6 dalis (įgyvendinama 23 straipsnio 9 dalis, bet kadangi ji blanketinė norma, tai referuojama į 1 straipsnio 6 dalį), 23 straipsnio 8 dalis, 39 straipsnio 2 dalis, Reglamento (ES) 2022/2560 14 straipsnio 5-7 dalys, taip pat Reglamento (ES) 2015/1589 16 straipsnio 3 dalis. KĮ pakeitimo projektu numatyta pakeisti Konkurencijos įstatymo 54 straipsnio 2 dalį, numatant, kad Konkurencijos taryba, atlikdama savo funkcijas, suteiktas pagal 54 straipsnio 1 dalį, veikia šio įstatymo nustatyta tvarka, tiek, kiek jos, kaip kompetentingos institucijos atitinkamų funkcijų nereglementuoja Reglamentas (ES) Nr. 2022/1925 ar Reglamentas (ES) 2022/2560. Tokia nuostata yra reikalinga tam, kad būtų aišku, jog ta apimtimi, kuria atitinkamas funkcijas reglamentuoja Reglamentas (ES) 2022/1925 ar Reglamentas (ES) 2022/2560, Konkurencijos įstatymo nuostatos dėl Konkurencijos tarybos funkcijų nėra taikomos. Taip pat pildomas ir Konkurencijos įstatymo 56 straipsnis numatant, kad tyrimus pagal Reglamento (ES) Nr. 2022/1925 ar Reglamentas (ES) 2022/2560 reikalavimus atliekantys Europos Komisijos įgalioti asmenys ar šiems asmenims atlikti patikrinimą padedantys Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai viešajai tvarkai palaikyti ir galimam prievartos panaudojimui gali pasitelkti policijos pareigūnus. Taip pat yra numatoma, kad teismas išduoda teismo leidimus dėl galimo prievartos priemonių panaudojimo Reglamento (ES) 2022/1925 23 straipsnio 8 dalyje ar Reglamento (ES) 2022/2560 14 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais. KĮ pakeitimo projektu pildomas ir Konkurencijos įstatymo 57 straipsnis, kuriame numatoma pareiga (nustatyta Reglamento (ES) 2022/1925 39 straipsnio 2 dalyje) bylų sprendimo (nutarties), priimto (priimtos) taikant teisme Reglamento (ES) 2022/1925 nuostatas, nuorašus nedelsiant po tokio sprendimo (nutarties) paskelbimo išsiųsti Europos Komisijai ir Konkurencijos

¹⁰ Nacionaliniu lygmeniu nustato draudimą sudaryti Konkurenciją ribojančius susitarimus.

¹¹ Nacionaliniu lygmeniu nustato draudimą piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi.

¹² Draudžia viešojo administravimo subjektams riboti konkurenciją.

¹³ Numato išimtis iš draudimo sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus.

¹⁴ Atsižvelgiant į tai, kad Konkurencijos įstatymo 21 straipsnis numato Konkurencijos tarybai pareigą saugoti ūkio subjektų komercines, profesines paslaptis ir asmens duomenis, Konkurencijos tarybai turėtų būti teikiami viso teksto teismų sprendimai, o ne jų išrašai.

tarybai. Taip pat būtina įtvirtinti nuostatą ir numatyti galimybę atnaujinti procesą, kai paaiškėja po teismo sprendimo (nutarties) priėmimo, kad buvo priimtas Europos Komisijos sprendimas dėl Reglamento (ES) 2022/1925 nuostatų taikymo tiems patiems susitarimams, sprendimams ar veiklai ir tas taikymo rezultatas iš esmės skiriasi.

KĮ pakeitimo projektu teikiamas naujas Įstatymo 55¹ straipsnis, susijęs su neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos sugrąžinimo procedūra, kuriuo taip pat įgyvendinama ir Reglamento (ES) 2015/1589 16 straipsnio 3 dalis, numatanti, kad pagalba išieškoma nedelsiant ir pagal atitinkamos valstybės narės nacionalinę teisę nustatytas procedūras, kurios leidžia nedelsiant ir veiksmingai įvykdyti Komisijos sprendimą. Šiuo tikslu, kai byla svarsto nacionaliniai teismai, suinteresuotosios valstybės narės, nepažeisdamos Sąjungos teisės, imasi visų priemonių, kurios numatytos jų atitinkamuose teisiniuose aktuose, įskaitant laikinas priemones.

KĮ pakeitimo projektu tikslinamos Konkurencijos tarybos pirmininko funkcijos ir nebevertinama sąvoka „ūkiniai metai“ keičiama į „finansiniai metai“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Siūlomos KĮ pakeitimo projekto nuostatos dėl valstybės pagalbos sudarys sąlygas atkurti iki neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos išmokėjimo Europos Sąjungos vidaus rinkoje buvusią padėtį, pašalinant konkurencijos iškraipymą, atsiradusį dėl pagalbos gavėjo neteisėtai įgyto pranašumo. Aiškios pagalbos teikėjų pareigos leistų užtikrinti pagalbos teisėtumą, kadangi visi pagalbos teikėjai privalėtų pagalbos priemonių projektus derinti su Konkurencijos taryba. Tikėtina, kad dėl to sumažėtų neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos suteikimo atvejų savivaldybių lygmenyje, kadangi joms taip pat atsirastų minėta pareiga. Taip pat dėl siūlomų pakeitimų padidėtų tikimybė, kad neteisėta ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama pagalba būtų išieškota Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytais terminais ir Lietuvai nebūtų pritaikytos SESV 260 straipsnyje nustatytos sankcijos.

Be to, siūlomas KĮ pakeitimo projektas sudarytų sąlygas patvirtinti Konkurencijos tarybos kompetenciją tvarkyti asmens duomenis Konkurencijos taryboje Konkurencijos įstatyme ir kituose įstatymuose bei Europos Sąjungos reglamentuose nustatytų Konkurencijos tarybos funkcijų atlikimo ar Konkurencijos tarybos veiklos organizavimo ir administravimo tikslais, užtikrintų teisinį aiškumą ir saugumą tiek duomenų subjektams dėl asmens duomenų apsaugos teisinių aspektų reguliavimo, tiek ir Konkurencijos tarybai dėl jos veiklos teisėtumo ir apimties šioje srityje.

Kiti KĮ pakeitimo projektu daromi pakeitimai, susiję su Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimu arba su Konkurencijos įstatymo nuostatų tikslinimu siekiant esamo reglamentavimo teisinio aiškumo.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas KĮ pakeitimo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

KĮ pakeitimo projektas turės teigiamos įtakos verslui, kadangi veiksmingiau bus taikomos valstybės pagalbos taisyklės, veiksmingiau bus užtikrinama konkurencija rinkose.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

KĮ pakeitimo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, įstatymai, kuriuos būtina priimti, galiojantys įstatymai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priimtam KĮ pakeitimo projektui inkorporuoti į teisinę sistemą reikės pakeisti 2022 m. lapkričio 24 d. priimtą ir 2024 m. sausio 1 dieną įsigaliojančią Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 26, 27, 32, 33, 35, 39, 41, 56, 57 ir 59 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1596 (jo pakeitimo projektas teikiamas kartu – KĮ pakeitimo projektas Nr. 2). Šio projekto parengimas susijęs su tuo, kad būtina keisti vienos iš Konkurencijos įstatymo nuostatų redakciją, priimtą ir įsigaliojančią nuo 2024 m. sausio 1 d. KĮ pakeitimo projektu Nr. 2 keičiama nuostata, kad būtų tinkamai įgyvendinti Reglamento (ES) 2022/1925 39 straipsnio 2 dalies reikalavimai. Atitinkamai priėmus KĮ pakeitimo projektą Nr. 2 bus keičiama nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojančios Konkurencijos įstatymo 56 straipsnio 2 dalies redakcija, kurią reikia tikslinti atsižvelgiant į KĮ pakeitimo projektu siūlomus pakeitimus (įsigaliosiančius anksčiau) ir nepanaikinti to, kas jau buvo priimta ir nustatyta kaip įsigaliojanti norma nuo 2024 m. sausio 1 d. (susijusi su teismų reforma ir teismų pavadinimų pasikeitimais nuo 2024 m. sausio 1 d.), įtraukiant ir KĮ pakeitimo projektu siūlomus pakeitimus, kurie įsigalios anksčiau.

Kitų įstatymų priimti ir galiojančių įstatymų pakeisti ar panaikinti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimams, o įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

KĮ pakeitimo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus, nauja sąvoka ir ją įvardinantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

KĮ pakeitimo projekto nuostatos neprieštaruja Konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei. KĮ pakeitimo projektu siekiama užtikrinti tinkamą Konvencijos 8 straipsnio įgyvendinimą nacionalinėje teisėje pagal LVAT sprendimą.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Priimtam KĮ pakeitimo projektui įgyvendinti reikės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgyvendinančius teisės aktus: reglamentuojantį pagalbos projektų derinimą su Konkurencijos taryba; neteisėtos ir (arba) su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinamos pagalbos grąžinimo procedūros aprašą ir sprendimo dėl neteisėtos pagalbos grąžinimo bei sprendimo dėl nesuderinamos pagalbos grąžinimo standartines formas.

13. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų lėšų poreikis gali atsirasti priėmus KĮ pakeitimo projektą dėl juo įgyvendinamų naujų Europos Sąjungos teisės aktų nuostatų: Reglamento (ES) 2022/1925 1 straipsnio 6 dalies (įgyvendinama 23 straipsnio 9 dalis, bet kadangi ji blanketinė norma, tai referuojama į 1 straipsnio 6 dalį), 23 straipsnio 8 dalies, 39 straipsnio 2 dalies, taip pat Reglamento (ES) 2022/2560 14 straipsnio 5-7 dalių. Teisiniu reguliavimu plečiama Vilniaus apygardos administracinio teismo kompetencija, šiai teisminei institucijai priskiriant papildomas funkcijas. Įsigaliojus KĮ pakeitimo projekto nuostatomis, tikėtina, kad atsižvelgiant į būsimų kreipimųsi dėl nurodytų teismo leidimų išdavimo skaičių, didėtų Vilniaus apygardos administracinio teismo darbo kaštai. Tačiau šiuo metu nėra galimybės prognozuoti naujos kategorijos bylų skaičiaus, nes minėtas Reglamentas (ES) 2022/1925 bus pradėtas taikyti tik nuo 2023 m. gegužės 2 dienos, o Reglamento (ES) 2022/2560 14 straipsnio 5-7 dalys tik nuo 2024 m. sausio 12 dienos. Be to Reglamentuose išimtinai nustatytos

Europos Komisijos funkcijos, kai, tuo tarpu, valstybių narių atsakingos institucijos bus pasitelkiamos atskirais atvejais kaip padedančios institucijos, jei tyrimai ar patikrinimai pagal Reglamentus bus vykdomi Lietuvoje. Kadangi konkrečios darbo apimties Lietuvoje vykdant Europos Komisijos prašymus, taip pat ir su tuo susijusių išlaidų neįmanoma prognozuoti, KĮ pakeitimo projektui įgyvendinti artimiausius metus papildomų valstybės biudžeto lėšų nenumatoma.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam KĮ pakeitimo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „konkurencija“, „konkurencijos teisė“, „Konkurencijos taryba“, „asmens duomenys“, „asmens duomenų apsauga“, „valstybės pagalba“, „neteisėta valstybės pagalba“, „su Europos Sąjungos vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba“, „finansiniai metai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
